

PÄRLOR OCH GULD MED SVART BOTTEN

Sex år gammal flydde hon från Bosnienkriget och hamnade i Växjö. Hon har målmedvetet ägnat sig åt textilt skapande, helst för hand, och utvecklat en enastående skicklighet. Lamija Suljevics examenskollektion från Beckmans skimrar av silver, guld och pärlor, spets och organza. Men insytt under ytan på allt det vackra finns berättelsen om krigets fasor och en önskan om försoning.

Text Rebecca Öhnfeldt **Foto** Ylva Sundgren

EN MÖNSTRAD sidenklänning i dova färger. Grått med inslag av rött, blått och grönt. Under ögonen två streck som ser ut att vara i bladguld. Mörkröda läppar. Långt lockigt hår och naglar målade i bourgognerött, kanterna lite avskavda. Lamija Suljevics definition av vardagsklädd. Konstnärligt utsmyckad är en annan beskrivning.

Hon lämnar ingenting åt slumpan. Uttrycket är slitet men får nytt liv när Lamija berättar om sitt klädskapande. I maj avslutade hon sista året på Modeprogrammet på Beckmans Designhögskola i Stockholm. När *Hemslöjd* besöker henne på skolan nalkas visningen av kollektionen och hon arbetar intensivt med sitt examensarbete, sex kreatio- ner där nästan allt är handsytt av henne själv.

Lamija är uppvuxen i en tradition av handarbete. Hennes mamma har alltid varit kreativ och sytt mycket åt sig själv. Farmodern vävde mattor.

– Mamma lärde mig virka och

sticka när jag var runt elva. Mina föräldrar såg det bara som en hobby. Inte som ett yrke som det nu kommit att bli för mig. Redan i årskurs sex beslutade jag mig för att jag skulle jobba med skapande och mode. Jag är väldigt bestämd av mig på det viset. Jag valde att gå estetisk linje med inriktning mot textil på gymnasiet. Redan då var jag detaljinriktad. Jag har alltid tilltalats av att arbeta och skapa för hand, utan maskiner, säger hon.

ANDRA ÅRET på Beckmans avslutades med att eleverna skulle sy upp ett par plagg i olika material. Lamija visar en svart organzaklänning, överströslad med små svarta och silverfärgade pärlor som bildar ett utsökt detaljrikt blommönster. Hon berättar historien om hur den kom till.

– Jag sökte upp en kvinna utanför Sarajevo. Mina släktingar visste att hon jobbade med pärlbroderi för bland andra det italienska mode- märket Cavalli. Jag var hos henne i

en vecka och arbetade fram mina plagg. Mönstret som omgärdar pärlblommorna är maskinbroderat i silverlurex. Sedan tog jag tre pärlor i taget och fäste dem med efterstygn. Man kan säga att silvertråden formar ett skelett som jag fyllt med blommor.

Parallellt med den svarta klänningen skapade Lamija en guldklänning som på avigsidan har nyhetsartiklar från kriget i Bosnien insydda i tyget. Hon föredrar den sortens subtila budskap. Drivkraften är inte att alla ska veta. I så fall hade hon sytt fast tidningsurklippen på klänningens utsida. Hon vill upplysa och förändra men på ett smygande, närmast hemligt sätt.

– Jag gillar idén om att locka folk till det som är vackert och tilldragande men att det sedan finns en dold och mörk sida. Man tvingas till eftertanke. Jag tror inte att det fungerar att ställa sig och skrika ut sitt budskap med en megafon, det finns en stor risk att man stöter bort människor då, säger Lamija.

Spets och silverpärlor

Den tredimensionella strukturen på den vita klänningen byggs upp med vikta sidenremсор på en botten av gipyrspets. Yttersten yta av glansig glasorganza. Elin Ivre har hjälpt till med handsömnaden.

Konturerna i blommönstret på den svarta organzaklänningen är sydda på maskin med silverlurex. Därefter syddes pärlorna i svart och silver fast för hand, tre pärlor i taget.

Broderi i Sarajevo

För att få hjälp med den svarta organzaklänningen sökte Lamija upp en kvinna utanför Sarajevo. Hennes släktingar visste att hon arbetade med pärlbroderi för det italienska modehuset Cavalli. Nu handledde hon Lamija under en vecka.

LAMIJA SULJEVIC föddes 1987 i staden Foca i Bosnien. Suljevic är ett muslimskt namn. Trots att familjen inte är utövande muslimer tvingades de på flykt när Bosnienkriget bröt ut 1992. Lamija, hennes tre år äldre syster och de två föräldrarna kom till Sverige 1993 och bosatte sig i Växjö.

– Jag är inte troende men tilldelas ändå en viss tillhörighet. Jag vill ifrågasätta det. Jag har svårt att förstå hur det kan vara så här, att man kan bli förföljd enbart på grund av ett namn. Därför har det blivit så att funderingar kring begreppet religion påverkat mitt val av tema inför examensarbetet.

Lamijas föräldrar är läkare och hon blev uppfostrad till att behandla kroppen som något heligt. Tankarna

kring anatomi, krig, religion, död och liv fick henne att börja söka information om begravningsritualer i allmänhet och den muslimska i synnerhet. Hon hittade en text som beskriver ritualen i ett antal steg. Arbetet med examenskollektionen utgår från den listan och handlar om processen från det att en människa dör till dess att kroppen läggs ner i jorden. Till slut blir vi ett med naturen. För Lamija har just naturen och växterna ytterligare ett symbolvärde med tanke på att många människor under kriget tvingades ta sin tillflykt till skogen.

IDÉN BAKOM PROJEKTET var att gestalta den process som ger den avlidne ett värdigt avsked och slut. Genom sitt arbete hoppas hon att de

som miste sina liv i kriget ska fortsätta leva kvar hos oss i våra tankar. Examenskollektionens plagg har vart och ett en minutiöst uträknad koppling till begravningsritualen. Ett av plaggen är en vit veckad klänning.

– I det här skedet är kroppen symbolmässigt naken. Jag har därför byggt upp en tredimensionell struktur på klänningen. I botten finns en gipyrspets och siden som innehåller en liten del polyester eftersom det möjliggör tydligare veck. Jag har rivit tyget i remsor, vikt, pressat och placerat bitarna på stommen för att skapa formerna, säger Lamija och sveper med handen över klänningens ryggradsliknande baksida.

Ytan är av glasorganza. Den glänser och ger ett närmast vått intryck.

»I skapandet av ett av plaggen samarbetade jag med en modeskapare från Holland som arbetar med haute couture, hon heter Irene Bussmaker. Jag valde henne eftersom Srebrenica skyddades av 450 holländska FN-soldater som hade till uppgift att säkra zonen dit många bosnier tagit sin tillflykt. Men uppgiften utfördes inte. De serbiska soldaterna tog sig därmed in. Konsekvenserna av det känner vi ju alla till. Nu har det gått 20 år sedan kriget. Jag har förstått att det fortfarande är laddat för många holländare. Irene Bussmaker blev intresserad av att arbeta med mig eftersom hon vill bidra till försoning och förlåtelse.«

I en fas av den ritual Lamija utgått från rivs tunna strimlor av tyg som används för att knyta ihop det lakan som kroppen ska svepas med. Den antar i Lamijas händer skepnaden av en klänning som flätas för hand i guldlurex, som ser ut som metall och är elastiskt och rörligt. Totalt består klänningen av 200 meter flätad lurex. Valet av guld växte delvis fram ur det faktum att Lamijas morfars döda kropp identifierades med hjälp av hans två guldtänder.

»Jag vill knyta ihop säcken och få ett avslut. Jag drivs av att gå vidare i livet och se framåt. Jag vill inte glömma något men jag tror att det är farligt att älta saker. Då försvinner nuet och framtiden.«

Materialet för tankarna till tvagning och vatten. På framsidan sammanfogas de små tygdelarna till en form som påminner om en livmoder. Överbysten sitter lotusblommor eftersom kroppen i begravningsritualens slutskede parfymeras med lotusblad eller kamfer. Gipyrspetsen, en spets utan tyllbotten, aktuell i modebilden just nu, krusteras längs kanterna kring hals, armar och slits. Det innebär att Lamija följer spetsens mönster när hon syr ihop delarna så att skarven blir osynlig. Det här plagget har hon sytt helt och hållet för hand. Från stomme till färdig klänning. Delarna sammanfogas med efterstygn som syns på varje enskilt veck och bildar en kedja som löper över tyget. Här väljer hon att lyfta fram själva stygnen. De får synas och ta plats.

Lotusblomman återkommer i en annan kreation. Det är en klänning som täcks helt av vita blommor i paljetter och strass. Stommen är i kraftig bomull och syddes upp på maskin. Blommorna fästs för hand och även här har Lamija lagt till ytterligare ett lager.

– JAG HAR VALT att samarbeta med kvinnor från Srebrenica i Bosnien. Personer som också har förlorat någon i kriget. De hjälper mig med att brodera fast blommorna. Min tanke är att de likt jag själva ska försonas genom detta arbete.

Volymen och längden på de sex utstyrlarna ökar gradvis. Varje nytt plagg innebär mer tyg och följer begravningsritualens steg. Kroppen som tvättas och sedan lin-

das successivt innan den slutligen läggs ner i jorden. Handpåläggningen är en viktig del av arbetsmetoden. Handen som tvagar, handen som lindar, handen som berör. Handarbetet.

EFTERSOM SKOGEN är en viktig plats för Lamija pratade hon med den holländska modeskaparen Irene Bussmaker, som hon redan hade ett samarbete med om hur den kunde gestaltas i kollektionens sista steg. Tankarna fördes till en förgylld skog. Irene skapade en huvudbonad som ser ut att växa ner kring ögonen. Plastpaljetter klipptes till för hand och monterades fast på ståltrådsliknande förgyllda stänger som formades efter huvudet. Den symboliserar början på en process där kroppen förvandlas till guld. Resten av plagget är en hellång klänning i ett transparent material. Stommen sys på maskin på grund av tidsbrist. Under klänningen ska modellen bära en liten underbyxa. Här används gummitråd för att sy fast strasstenar över hela trosan. På så sätt ser den genom klänningen ut att vara täckt med ädelstenar.

– MITT ARBETE är en form av terapi för mig. På så sätt är jag ganska självsk. Jag bär på frågor och funderingar som jag försöker förstå genom mitt skapande. Jag är även intresserad av att engagera andra. Mode är mer än vad det verkar. Många har kanske en platt och ytlig bild av branschen. Att det bara handlar om glamour, pengar och

status. Jag vill visa att yrket kan vara något närmast upphöjt. Det är oerhört tidskrävande och vem som helst kan inte behärska de olika teknikerna. Processen är långsam och försiktig.

DEN HÄR PERIODEN stiger Lamija upp, går till skolan, är kvar där inpå småtimmarna, går hem, sover en stund och tar sig sedan tillbaka. Ibland glömmes hon bort att äta.

Så kommer det vara fram till dess att kollektionen har visats.

– Min stora förhoppning är att jag genom examensprojektet och med hjälp av hantverket ska försonas med mina minnen. Jag vill låta det vita och ljusa bryta igenom ett tema som i grunden är mycket mörkt då det handlar om död och förlust. Jag släpper successivt in ljuset genom val av material och i takt med att arbetet fortskrider.

Efter tre år på skolan har jag nu nått en punkt då jag vill knyta ihop säcken och få ett avslut. Jag drivs av att gå vidare i livet och se framåt. Jag vill inte glömma något men jag tror att det är farligt att älta saker. Då försvinner nuet och framtiden.

REBECCA ÖHNFELDT är journalist och tycker att konstformen mode en gång för alla ska bjudas in i finrummet.

YLVA SUNDGREN är fotograf. Hon ångrar att hon inte frågade var Lamija köpt sin klänning.